

Økonomisk Revue.

Nationalekonomisk Kongres i Wien. — Bankspørgsmaalet i Schweiz. —
Brehon Laws.

Kjøbenhavn d. 15 Maj 1875.

Det nysstiftede «Gesellschaft österreichischer Volkswirthe» har i Dagene 5—7 April holdt sin første Kongres. Medens Tyskland i en Aarrække har haft aarlige nationalekonomiske Kongresser, er denne «Kongress österreichischer Volkswirthe» den første lignende Sammenkomst af Østrigs theoretiske og praktiske Økonomer. Kongressen var bleven meget grundigt forberedt*), og der forelaa en længere Række af Forslag til Beslutning i forskjellige af de økonomiske Spørgsmaal, der for Tiden lægge stærkest Beslag paa Østrigernes Opmærksomhed. Forhandlingerne ere i Østrig blevne fulgte med stor Interesse, og de vedtagne Beslutninger have været Gjenstand for en meget livlig Debat. Vi skulle i det Følgende fremhæve nogle Hovedpunkter.

Mandagen d. 5 April aabnedes Kongressen i Wien. Ved dens Aabning taltes et Par Hundrede tilstedeværende Medlemmer, hvoraf en forholdsvis meget betydelig Del synes at have været «praktiske Folk». Som Æresgjæst saas Dr. Eras som Repræsentant for den tyske nationalekonomiske Kongres's Komité. Til Kongressens Præsident valgtes Generaldirektør Dr. Grosz; til Vicepræsidenter: Gögl, v. Zimmermann-Göllheim, Escher (fra Triest) og Prof. Dunajewski.

*) De udførlige Indledningsforedrag ere allerede for nogen Tid siden udkomne hos Manz i Wien.

Økonomisk Revue.

Nationalekonomisk Kongres i Wien. — Bankspørgsmaalet i Schweiz. —
Brehon Laws.

Kjøbenhavn d. 15 Maj 1875.

Det nysstiftede «Gesellschaft österreichischer Volkswirthe» har i Dagene 5—7 April holdt sin første Kongres. Medens Tyskland i en Aarrække har haft aarlige nationalekonomiske Kongresser, er denne «Kongress österreichischer Volkswirthe» den første lignende Sammenkomst af Østrigs theoretiske og praktiske Økonomer. Kongressen var bleven meget grundigt forberedt*), og der forelaa en længere Række af Forslag til Beslutning i forskjellige af de økonomiske Spørgsmaal, der for Tiden lægge stærkest Beslag paa Østrigernes Opmærksomhed. Forhandlingerne ere i Østrig blevne fulgte med stor Interesse, og de vedtagne Beslutninger have været Gjenstand for en meget livlig Debat. Vi skulle i det Følgende fremhæve nogle Hovedpunkter.

Mandagen d. 5 April aabnedes Kongressen i Wien. Ved dens Aabning taltes et Par Hundrede tilstedeværende Medlemmer, hvoraf en forholdsvis meget betydelig Del synes at have været «praktiske Folk». Som Æresgjæst saas Dr. Eras som Repræsentant for den tyske nationalekonomiske Kongres's Komité. Til Kongressens Præsident valgtes Generaldirektør Dr. Grosz; til Vicepræsidenter: Gögl, v. Zimmermann-Göllheim, Escher (fra Triest) og Prof. Dunajewski.

*) De udførlige Indledningsforedrag ere allerede for nogen Tid siden udkomne hos Manz i Wien.

Det første Spørgsmaal, der diskuteredes, var Beskatningsspørgsmaalet. Østrigske Blade udtale sig meget rosende om Diskussionen herom. Det fremhæves, at medens Rigsraadet ikke vil tage ordenlig fat paa Skattereformen, og medens alle forskjellige underordnede Bihensyn dér trænge sig frem paa en utilbørlig Maade, har Kongressen set Sagen fra et højere Standpunkt og spurgt om, hvad der baade theoretisk og praktisk taget er det Rette. Beslutningsforslaget, der var formuleret af Dr. G. v. Höfken og Dr. Emil Sax, fastslog som første Punkt, at en grundig Reform af de direkte Skatter kun lader sig gennemføre, naar der indføres en almindelig Indkomstskat. Den almindelige Indkomstskat bør, udtales det fremdeles, rette sig efter Svingningerne i Statsforholdene, og ved dens Indførelse, indtil der vindes et fast Skattegrundlag, skal den mest maadeholdne Skatteford bringes i Anvendelse.

Endnu større Vægt tillægges der dog Diskussionen om nogle andre Spørgsmaal, navnlig da Valutaspørgsmaalet. I dette Spørgsmaal vedtog Kongressen enstemmig paa Dr. Th. Herzkas Forslag at udtale, at det er en uafviselig Nødvendighed, at der øjeblikkelig skrides til en Ordning af Valutavæsenet, «fordi ordnede Pengeforhold ere et uundværligt Grundlag for den normale Udvikling af ethvert Lands økonomiske Tilstande; fordi Noternes Disagio, langt fra, som man tror, at beskytte den indenlandske Produktion, ved en stadig fremadskridende uforholdsmæssig Forhøjelse af Produktionsomkostningerne skader alt indenlandsk Arbejdes Konkurrenceevne ligeoverfor det udenlandske; fordi Seddeløkonomiens Fjernelse ikke kan hæve, men maaske bidrage til at sænke Rentefoden; fordi en Ordning af Valutavæsenet vil vise sig fordelagtig for Staten; fordi kun ordnede Pengeforhold kunne hæve Østrigs Kredit; fordi Inddragning af Statsnoter, naar henses til Faren for fremtidige urolige politiske Tilstande, er en Selvopholdelsespligt for Staten.» — Om det Ønskelige i en Ordning af Valutavæsenet har den østrigske Regering i Øvrigt længe været overbevist, og den har ogsaa været betænkt paa Forholdsregler i saa Henseende; men hidtil er det ikke blevet til Noget, bl. A. fordi den har

frygtet Modstand hos de Industridrivende. Da disse vare forholdsvis stærkt repræsenterede paa Kongressen, som med den anførte Motivering enstemmig vedtog Beslutningsforslaget; haaber man, at denne Frygt nu vil være fjernet, og det er derfor, man tror at kunne tillægge Beslutningen den største praktiske Betydning.

Bankspørgsmaalet har i Østrig-Ungarn en særlig baade økonomisk og politisk Betydning i dette Øjeblik, da den østrigske Nationalbanks Privilegium udløber med 1877, og da talrige Stemmer i Ungarn forlange, at der til den Tid oprettes en selvstændig ungarsk Notebank eller maaske endog flere Seddelbanker. Der vedtoges imidlertid i denne Sag ingen Beslutning, uagtet der var stillet to udførlig motiverede Forslag af Max Wirth og af Dr. Dorn (fra Triest). Max Wirth aabner sit Foredrag, der for Øvrigt i en forholdsvis kort Form behandler et rigt Materiale, og som indeholder mange interessante navnlig statistiske og historiske Data, med den Bemærkning, at der nu, efter at man har indhøstet saa talrige Erfaringer, fornuftigvis ikke kan være fjerneste Tvivl om, at Seddelbankenhed er det eneste Rette. Seddeludstedelsens Centralisation stemmer bedst med Publikums Interesse: thi jo større Mængden af de selvstændigt bestaaende Seddelbanker er, desto ringere er deres Sedlers Kredit og Omløbsdygtighed. Han foreslog, at ved den forestaaende Fornyelse af den østrigske Nationalbanks Privilegium bør Hypothekforretningen ganske udskilles af Nationalbanken og en selvstændig Hypothekbank oprettes. «Skulde Kontantbetalingerne gjenoptages, bør ved den fremtidige Ordning Frankrigs Bank i det Hele tages til Forbillede.» (Det er en ny Kompliment, som den franske Banks Direktion kan føje til dem, den tidligere har faaet fra Tyskland, England og andre Lande.) «Statens Ret til en til Renindtægten af den udækkede Notecirkulation tilnærmelsesvis svarende Andel i Nationalbankens Nettoudbytte bør principielt fastsættes og praktisk gennemføres efter at Statens Gjæld er bleven klaret.» Endelig erklærer W., at Oprettelsen af en eller flere selvstændige Seddelbanker i Ungarn maa anses som skadelig, og at Ungarn hellere maa se at komme overens med den østrigske Nationalbank. —

Dorn holdt derimod paa Bankfrihed; kun forsaavidt denne foreløbig ikke i Østrig-Ungarn var praktisk gennemførlig, maatte man finde sig i Bankénhed. I sit Forslag udtaler han: Det eneste sikkert virkende Middel, hvorved Seddeleirkulationen beskyttes mod skadelige Udskejelser, ligger i den fri Konkurrence mellem Banker, der udstede Sedler paa solidt Grundlag. Ret til Udstedelse af Banknoter skal derfor lovmæssigt kun gjøres afhængig af Opfyldelsen af almindelige Normativbetingelser, der hovedsagelig skulle forfølge det Maal, at Noternes ubetingede og øjeblikkelige Indløselighed og Muligheden af at skaffe sig Kjendskab til de seddeludstedende Bankers Status sikres. Disse Principers Gjennemførelse i Østrig-Ungarn er ønskelig, men betinges af Valutavæsenets Ordning, Statspapirpengenes Ophør og Metalcirkulationens Indtrængen i alle Omsætningens Aarer. Endelig fremsatte Dorn et detailleret Forslag til en Overenskomst mellem Staten og Nationalbanken, hvorved han haabede, at Opfyldelsen af disse Betingelser vilde blive lettet. — Dorn blev imødegaaet af Ridder v. Lucam, den østrigske Nationalbanks Generalsekretær, og ved en Afstemning vilde hans Forslag utvivlsomt være blevet forkastet: Kongressen var ingenlunde gunstig stemt for Seddelbankfrihed. Paa Wirths Forslag blev det imidlertid besluttet, at der i den foreliggende Sag slet ikke skulde afstemmes.

I Jernbanetarifsspørgsmaalet var der stillet et detailleret Forslag af Dr. Leon v. Bilinski. Men ligesom af Bankspørgsmaalet udsattes den endelige Afgjørelse heraf til næste Kongres.

Den sidste Dag var helliget Told- og Handelsspørgsmaalet. Om den Interesse, hvormed denne Sag omfattedes, vidner alene den Kjendsgjerning, at der ved Mødets Begyndelse var indtegnet ikke mindre end to og tredive Talere, der dog selvfølgelig langt fra alle kunde faa Ordet. Det kom her til en skarp Fægtning mellem Beskyttelsesmændene og Frihandelsmændene. For hine talte navnlig Peez, Max Menger, Bazant, Harpke og Neuwirth; for disse talte Baron Max Kübeck, Ferd. Buchaczek, Prof. F. X. Neumann, Dorn og Hertzka.

Peetz og Menger foreslog: »Med Undtagelse af Told- og

Handelsforbundet med Ungarn, der skal fornyes paa Basis af det nuværende Told- og Handelsomraades fuldstændige Enhed, skulle de bestaaende Told- og Handelstraktater, der alle udløbe i 1875 og 1876, ikke mere fornyes eller skulle, hvor dette er nødvendigt, opsiges, og den fremtidige Tarif skal paa Grundlag af en omhyggelig Undersøgelse af Rigets Fornødheder fastsættes paa autonom Maade. 2. Som principiel Basis for denne Tarif skal en Udligningstold tjene, der svarer til den indenlandske Produktions Meromkostninger, forsaavidt disse skyldes almindelige Vanskeligheder, som den Enkelte vanskeligt eller slet ikke kan overvinde. Denne Told maa i Reglen kun bevæge sig mellem fra 10 til 20 Procent af Varernes Værdi. 3. I det Store og det Hele skal Vægttoldsystemet bibeholdes. Dog maa ikke, hvad tidligere har været Tilfældet, aldeles forskellige Vareklasser sammenfattes under én Position, men ved de vigtigere Artikler skal der være flere Trin, for at den hidtidige Begunstigelse af de grovere Varer fremfor de finere kan ophøre, og for at der til stor Fordel for Arbejderbefolkningen ogsaa for Textilindustriens Vedkommende kan aabnes det intelligente og mere kunstmæssige Arbejde en lønnende Mark. 4. Den paa saadan Maade intern og autonom fastsatte Tarif skal gjælde for Omsætningen med de Stater, der behandle os som de mest begunstigede Nationer; men ligeoverfor de Stater, der nægte dette, skal den nuværende «Allgemeine Zolltarif» gjælde, der efter Handelstraktaternes Udløb træder i Kraft af sig selv.»

Peetz søgte navnlig at begrunde dette Forslag ved at henvise til England, der ganske vist i de sidste 30 Aar har haft Frihandel, men i 300 Aar havde Beskyttelse. Menger mente, at Frihandelen nu har udspillet sin Rolle! Endog Videnskaben gik nu, efter hans Mening, i Retning af Beskyttelse. Paa hvad Standpunkt han end stillede sig, maatte han bestemt tilraade Staten at forlade Frihandelen og slutte sig til Beskyttelsen.

Kübeck og Buchaczek havde stillet følgende Forslag: «1. Idet Kongressen erklærer, at det Princip, som har faaet Udtryk i de nu bestaaende Told- og Handelstraktater, naar

henses til de derved hidtil opnaaede Resultater, i det Store og det Hele stemmer med det østrig-ungarske Monarkis Interesser, vil den betragte en simpel Opsigelse af disse Traktater, som om Staten forlod den betraadte nationaløkonomiske Udviklings Bane, og den mener, at den økonomiske Udvikling derved bringes i Fare. Det synes at være selvindlysende, at de internationale Overenskomster om Tarifens Højde og den rigtige Fordeling af de deri indeholdte Positioner fra Tid til anden (dog indenfor et Tidsrum af ikke mindre end 10 Aar) maa undergaa Revision i Forhold til Østrig-Ungarns økonomiske Stilling og Udvikling. 2. I Betragtning af Nødvendigheden af, at denne Revision sker paa Grundlag af et sagkyndigt Votum af alle Vedkommende, anser Kongressen det for gavnligt, at Regeringen betimelig før den tiaarige Traktatperiodes Udløb indkalder en Enquête af Industriens forskellige Grene saavelsom Repræsentanter for Handelsstanden og Urproduktionen, der skulle gjøre deres Forslag indenfor de ved de nuværende Traktattarifsatser afstukne Grænser. 3. I Overensstemmelse med denne Opfattelse erklærer Kongressen, at den i en Forhøjelse af Tarifen maa se et økonomisk Tilbageskridt, hvorfor den ikke er i Stand til at anbefale et saadant. Derimod mener den, at den omtalte Enquête burde tage under den alvorligste Overvejelse: Ophævelse af Indførselstolden paa alle Industriens Raastoffer, navnlig Raajern, Korn, Bælgfrugter, Mel og andre formalede Produkter; fremdeles Afskaffelse af Udførselstold paa Huder, saavelsom paa Klude og andet i Papirfabrikationen anvendeligt Affald; endelig en yderligere Nedsættelse eller delvis Ophævelse af Indførselstolden paa Industriens Hjelpestoffer.»

Buchaczek gjendrev i sit Forsvar for dette Forslag Beskyttelsesmændenes Indvendinger Punkt for Punkt. Han spurgte Beskyttelsesmændene, om det ikke vilde være bedre at søge at lette de østrigske Produktionsbetingelser, hvis disse vare vanskeligere end andre Landes, end at forhøje Tolden. Han spurgte de Beskyttelsesmænd, der klagede over, at Industrien var for stærkt beskattet, om de for høje Skatter da paa en heldig Maade korrigeredes ved en høj Told. Han spurgte dem, der klagede over Kommunikationsvæsenets Ufuldstændighed, om

man da vilde fuldstændiggjøre det, naar man ved en høj Jern-told fordyrede Jernbaneskinneerne. Kübeck henviste til de Erfaringer, Schweiz havde gjort med Hensyn til Frihandelens heldige Virkninger, og fremhævede, at Beskyttelsestolden satte Samfundets Interesser til Side for nogle Enkeltes. F. X. Neumann fremhævede særligt, hvorledes den høje Told ikke blot hindrede Vareombytning, men fuldt saa vel rejste Skranker mod Nationernes gjensidige Tankeudvexling.

Ved Afstemningen vedtoges det Peetz-Mengerske Forslag med meget betydelig Majoritet: kun 24 stemte for Frihandelsmændenes Forslag. Dette mærkelige Resultat skyldtes dels den Omstændighed, at der af Beskyttelsesmændene var blevet udfoldet en meget energisk Agitation, hvorimod Frihandelsmændene — formodenlig i den Overbevisning, at de dog under ingen Omstændigheder vilde kunne overstemme de meget talrigt mødte Fabrikanter og Industridrivende — udviste nogen Kulde; dels den Omstændighed, at Frihandelsmændene drev deres Ligeegyldighed saa vidt, at en stor Del af dem endog ikke oppebiede Afstemningen, men forlod Salen forinden. At de egenlige Nationaløkonomer og det store oplyste Flertal af dem, der ikke ere privat interesserede i Beskyttelsen, ogsaa i Østrig er stemt for Frihandelen, kan dog fornuftigvis vel ikke betvivles. For Øvrigt tro wienske Blade at kunne betegne den Sejr, som Beskyttelsesmændene vandt ved at sammentromme et Par Hundrede wienske Fabrikanter, som en «Pyrrhussejr».

— Schweiz har nu ogsaa, siden den reviderede Forbundsforfatnings Vedtagelse, faaet sit Bankspørgsmaal. Men det er en anden Luftning, der slaar os imøde i Schweiz — i alt Fald i nogle af dets Kantoner, Genève f. Ex. — end i de centralisationslystne Lande. Netop derfor er det interessant at kaste et Blik paa de schweiziske Bankdiskussioner: naar man har hørt saa meget om Centralisationens Fortrinlighed, kan det gjøre godt til Afvexling at faa lidt af en anden Smag.

Schweiz's Møntforhold have i de sidste fem og tyve Aar maattet undergaa den ene Revolution efter den anden. Inden 1852 herskede den enkelte Sølvfod der. I det nævnte Aar

indførtes det franske Decimalsystem, og Sølvfoden blev afløst af Dobbeltfoden. I nogen Tid holdt Guldet og Sølvet sig nogenlunde ved Siden af hinanden; men snart skulde Sølvet helt forsvinde: de store Guldopdagelser i Avstralien og Kalifornien fremkaldte et saa stærkt Prisfald i Guld, at dette Metal blev det mest cirkulerende, og Sølvet forsvandt i den Grad, at det en Tid næsten var umuligt at faa et Tyvefrankstykket vekslet. Allerede i 1856 var Situationen yderst vanskelig, men Intet skete. I 1860 erklærer Møntdirektøren, at nu er, takket være Dobbeltfoden, Sølv i den Grad forjaget, at Landet kun har Guld og Nikkel. Men fra 1861 begynder man at udmønte Sølvet saa slet, at Sølvmonter takusk blev Skillemonter, det kunde følgelig ikke længere betale sig at udføre dem, og Møntkrisen var foreløbig endt. Men i 1865 tiltræder Schweiz det latinske Møntforbund i det Haab at virke med til et internationalt Møntsystems Gjennemførelse. Dobbeltfoden faar herved en ny Bekræftelse. I de nærmeste Aar mærkes der dog ikke nogen væsentlig Virkning; men efter at Sølvprisens Fald i 1872 er begyndt, indtræder en ny Revolution, men i omvendt Retning af den tidligere: Guldet forlader Dobbeltfodens Lande, og Sølvet bliver tilbage; Napoleondorer ere nu en Vare, der betales med Opgjæld. Samtidig med Guldcirkulationens Aftagen træder imidlertid en anden Omstændighed til: Seddelcirkulationens Tiltagen.

Seddelcirkulationen var tidligere paafaldende lille i Schweiz: i 1868 beløb den kun 7,5 Fr. pr. Hoved, medens den samtidig i Danmark beløb c. 43 Fr. (c. 15 Rdl.), i Tyskland 17,5, i England 29, i de Forenede Stater 36 eller, naar Greenbacks regnes med, 80. Den stærkt udprægede Kantonalisme kan have været en medvirkende Aarsag til Schweizes tidligere saa svage Seddelcirkulation: man holdt ikke af i det ene Kanton at modtage det andets Noter; Kantonerne stod i saa Henseende næsten ligesaa skarpt overfor hinanden som fremmede Stater. Men efterhaanden som Guldet forsvandt, stiftede Folk nøjere Bekjendtskab med Noterne, ogsaa med fremmede Kantons Noter. Handel og Industri tog Opsving og forlangte rigere Omsætningsmidler, og da de schweiziske Banker, efterhaanden som

Bankvæsenet blev mere fuldkommengjort, kom i nøjere Forbindelse med hinanden, blev det muligt ved en større Seddelcirkulation at erstatte det forsvindende Guld. Seddelcirkulationen, der i 1869 havde naaet 21 Mill. Fr., hæver sig derfor ved Udgangen af 1873 til over 47 Mill., omtr. 18 Fr. pr. Hoved, og antages nu at overskride 60 Mill. Denne Udvikling har ganske naturligt styrket Ønsket om et Eftersyn af Forbundets Seddelbankforhold. Et saadant Ønske havde Flere allerede i længere Tid næret: man fandt, at der trængtes til mere Ensartethed i Seddelbankvæsenet; man fandt det urigtigt, at strenge Bestemmelser gjaldt i nogle Kantoner, og slappe eller maaske slet ingen i andre; man fandt det urigtigt, at endog Privatpersoner skulde have ubetinget Frihed til at udstede Sedler (en Ret, enkelte Kantoner indrømme, og hvoraf Huset Marcuard & Co. i Bern en Tid benyttede sig, men dog snart lod falde paa Grund af manglende Afsætning); man fandt det urigtigt, at Bankernes Forretningskreds var saa forskjelligartet, at medens nogle næsten udelukkende indskrænkede sig til Diskontoforretninger, paatog andre sig næsten alle mulige Kreditforretninger, lige ned til almindelig Pantelaanervirksomhed. Der var nok ogsaa dem, der længtes efter fuldstændig Centralisation og Monopol, og som fandt, at nogle og tyve Seddelbanker i et Land paa 2,6 Mill. Mennesker — mere end noget andet evropæisk Land besidder — var formeget af det Gode. Denne Længsel kunde dog ikke ganske tilfredsstilles; thi den ny Forbundsforfatnings § 39, der har givet Stødet til den nu forestaaende Forandring, bestemmer udtrykkelig, at Forbundet, om det end ad Lovgivningens Vej er beføjet til at give almindelige Forskrifter for Sedlernes Emission og Indløsning, dog paa ingen Maade maa indrømme noget Monopol paa Seddeludstedelsen. Forbundsraadets Lovforslag gaar følgelig ikke ud paa at skabe nogen Bankénhed; det indeholder nærmest kun kontrollerende Bestemmelser af forskjellig Art, der imidlertid paa mange Steder have mødt stærk Kritik.

Forbundsraadets Forslag til en Forbundslov om Udstedelse og Indløsning af Banksedler udgik d. 16 Juni 1874. Det blev først behandlet i en af Nationalraadet nedsat Kommission,

der d. 11 Novbr. 1874 afgav sin med talrige, meget væsentlige Ændringsforslag forsynede Betænkning. Derefter er det blevet behandlet af de enkelte Kantoner, og endelig har der rejst sig en livlig offentlig Diskussion derom, der endnu er staaende. Af de fra de enkelte Kantoner fremkomne Udtalelser holde vi os til Genève. Man vil se, at man her, hvor man kjender Bankfriheden af Erfaring, ikke tiltræder den moderne Mening om dens Farlighed.

I Slutningen af forrige Aar nedsattes paa det genfiske Statsraads Beslutning en af syv ansete, større Handlende bestaaende Kommission, hvis Formand var Bankieren A. Chenevière, og hvis Betænkning er anstøt af den bekjendte Alex. Lombard. Heri hedder det bl. A.:

En Omordning af Seddelbankvæsenet bør kun finde Sted, forsaavidt den bestaaende Ordning lider af Mangler; men Kommissionen tror at kunne hævde, at de to genfiske Seddelbanker afgive al den Sikkerhed og alle de Lettelser, som billigvis kunne fordres. Disse to Banker, hvis Seddelcirkulation beløber omtr. 15 Mill. Fr. eller næsten $\frac{1}{3}$ af hele Schweiz's Seddelcirkulation, have imidlertid udviklet sig under Bankfrihedens System, og ønske ingenlunde Statens Indblanding. «Nogle Personer, der maaske mere holde sig til Theorien end til Kjendsgjerningerne, have udtalt Frygt for, at Bankfriheden og den ubegrænsede Ret til Seddeludstedelse skulde udsætte Publikum for Farer. De have forestillet sig, at denne Lethed, hvormed der kan slaas Mønt, kunde ved at medføre en for stor Seddelcirkulation i et givet Øjeblik foraarsage finansielle Ulykker og forjage Metallet. De have sluttet deraf, at en Banklov var nødvendig, og paa Grundvold af denne Frygt have de forlangt Forbundsmyndighedens Indskriden. Men Kommissionen mener, at denne Fare snarere eksisterer i Theorien end i Praxis. Publikum forstaar i Almindelighed meget vel at vise sin Mistillid ligeoverfor de Banksedler, der ikke afgive det de ønskelige Garantier, og paa den anden Side er det meget vanskeligt for Seddelbankerne paa en kunstig Maade at drive deres Udstedelse ud over Publikums Fornødenheder.» Kommissionen vilde derfor have foretrukket, at Sagen blev stillet i Bero; men skal

der endelig vedtages en ny Banklov, maa den i alt Fald anbefale en Del Ændringer til Forbundsraadets Forslag. — Følgende Punkter fremhæves heraf:

Efter Forbundsforlaget bør enhver Seddelbank godtgjøre at have mindst en Kapital paa 2 Mill. Fr. Den genfske Kommission mener, at 1 Mill. er nok. — Efter Forbundsforlaget bør Bankens Seddelcirkulation ikke være mere end tre Gange Kapitalen. Nationalraadet vil endog ikke tillade en Cirkulation, der er mere end to Gange Kapitalen, og foreslaar derhos, at alle de forenede Bankers Totalemission ikke maa overskride et Forhold af 50 Fr. pr. Individ af Befolkningen. Den genfske Kommission foreslaar disse Bestemmelser strøgne, idet den erklærer slig Begrænsning for aldeles vilkaarlig. «Det virkelige Pant, som Seddeludstederen giver, er ikke Kapitalen, men, foruden Metalbeholdningen, Porteføljen. Hvis Publikum har Tillid til Bankens Administration, vil det ogsaa have Tillid til Porteføljens gode Sammensætning. Dette er det Væsenlige. . . . Belgiens Nationalbank og den hollandske Bank have en Cirkulation 6 og 10 Gange Kapitalen. Ingen falder dog paa at betvivle deres Sedlers fuldkomne Soliditet. . . . Hvad et Maximum af 50 Fr. pr. Individ angaar, forkaster Kommissionen det som vilkaarligt. Den ønsker ikke at fastsætte et vist Forhold eller absolute Grænser for de forskellige Banker. I forskellige Lande er dette Maximum ogsaa overskredet*). I et givet Øjeblik vil det ogsaa nødvendigvis skabe et faktisk Monopol: inden Maximum er naaet, vil man se Banker opstaa, der ønske at benytte sig af Retten til at udstede Sedler; saasnart Maximum er naaet, kan der ikke mere stiftes nogen Seddelbank, hvilket vil stride mod den Industriens Frihed, Forbundet indrømmer. Det kan ganske i Almindelighed siges, at Seddelcirkulationen har en naturlig Grænse i selve Publikums Fornødenheder. Saasnart de ere tilfredsstillede, ere Bankerne nødt til at standse deres Udstedelse.»

*) I Danmark har saaledes dette Maximum til sine Tider været ikke saa lidt overskredet. For Øjeblikket cirkulerer her omtr. 33 Kr. pr. Individ o: omtr. 46 Fr.

Med Hensyn til Bankernes Forretninger hersker der Enighed om, at Seddelbankerne kun maa indlade sig paa Diskonteringsforretninger og hvad deraf følger. Kun Diskontering af Vexler afgiver en sand Garanti for Sedlerne, der jo selv ere en Slags Vexler.

Efter Forbundsforslaget bør de mindste Sedler lyde paa 50 Fr. Kommissionen foreslaar, at 20-Fr.-Sedler tillades. (For Tiden udstede nogle schweiziske Banker Sedler paa 10 Fr., enkelte endog paa 5 Fr.). — Kommissionen foretrækker, at de forskjellige Bankers Sedler bevare deres individuelle Præg, og fraraader Forslaget om et ensartet Præg, der kunde faa folk til at anse de forskjellige Banker som sondeariske. — Der er Enighed om, at Bankerne for at sikre Sedlernes øjeblikkelige Indløselighed bør have en Metalbeholdning paa mindst $\frac{1}{3}$ af de cirkulerende Sedlers Beløb. — Spørgsmaalet om, hvorvidt den ene Bank skulde være forpligtet til at modtage i Betaling og indløse den anden Banks Sedler, har været Gjenstand for nogen Tvivl. Det synes nemlig i Principet noget vilkaarligt at paalægge aldeles uafhængige Banker en slig Forpligtelse. Men man har dog troet, at der herved kunde opnaas Fordele, der paastaas at følge med en eneste Centralbank, og i det Øjemed at give Sedlerne en større Cirkulationsdygtighed har man besluttet at indføre Bankernes gjensidige Forpligtelse til at indløse hverandres Sedler. — For at lette og fuldkommengjøre de forskjellige Bankers Samkvem med hverandre, foreslaas der paa et bekvemt Sted oprettet et *Clearing-house*. — Med Hensyn til Kontrollen finder Kommissionen det oprindelige Forslag mindre hensigtsmæssig og foreslaar: «Forbundsraadet vaager over Lovens nøjagtige Overholdelse af Seddelbankerne. I dette Øjemed ere Bankerne forpligtede til, hver Uge at sende et Uddrag af Balancen til Finansdepartementet, der øjeblikkelig skal offentliggjøre en almindelig Oversigt over Balancerne. Forbundsraadet har Ret til at lade den opgivne Status's Paalidelighed undersøge.» — Forbundsforslaget indeholder Bestemmelse om en aarlig Skat paa 2 p. M. af Bankernes gennemsnitlige Seddelcirkulation. Genferkommissionen mener, at $\frac{1}{2}$ p. M. er nok, og foreslaar derhos, at saafremt der ved en

saadan Skat indkommer mere, end hvad der medgaar til Forbundets Kontrol, bør der finde en forholdsmæssig Reduktion Sted. — Endelig findes der Bestemmelser om Forbrydelse af Retten til Seddeludstedelse, nogle midlertidige Bestemmelser m. M. —

Handelsstandens Ordførere ere saaledes i Kanton Genève — den Stat, hvor man da maa have en særlig fortrinlig Lejlighed til at bemærke Bankfrihedens formodede Mangler — ingenlunde gunstige stemte for en Indskrænkning af den fri Konkurrences Princip paa Bankvæsenets Omraade. Ogsaa Theoretikerne drage tilfælts imod en saadan Indskrænkning. Blandt de mange Bidrag til Spørgsmaalets Belysning, der ere fremkomne, skulle vi blot nævne en Række Artikler af Professor H. Dameth i «Journal de Genève». Dameth indrømmer, at der kan være Grund til at omordne det schweiziske Bankvæsen. For Tiden frembyder det, som ovenfor bemærket, et noget broget Skue: nogle af Bankerne ere højst ubetydelige, andre forholdsvis stærke; en har en Kapital paa 9 Millioner, en anden kun paa nogle hundrede tusinde Fr.; en («Banque du Commerce» i Genève) har i 1874 diskonteret for 145 Mill., en anden ikke engang for to Millioner; en har en Seddelcirkulation paa 12 Millioner, en anden kun paa 38000 Fr. Disse Forskjelligheder vilde imidlertid være helt naturlige, hvis de kun skyldtes Forskjellighederne i de forskellige Kantoners eller Byers Størrelse og kommercielle Udvikling. Men der er en anden, nok saa vigtig Aarsag: de forskellige Kantoners højst forskellige Banklovgivning: det strenge Monopol, der findes i et Kanton, modsat den ubegrænsede Frihed, der findes i et andet. Dameths Forslag gaar derfor ud paa, at den ny federale Banklov skal gennemføre Bankernes Frihed og Selvstændighed i alle Kantoner, at den skal bringe de forskellige Kantoners kommercielle Lovgivning i Samklang, at den skal forlange Offenliggjørelse af de forskellige Bankers Status, og at den skal indføre et *Clearing-house*.

— I «Revue des deux Mondes» for d. 15 April har Emile de Laveleye leveret en interessant Artikel, der tildels kan be-

tragtes som et Supplement til hans tidligere Undersøgelser om de primitive Ejendomsforhold. Artiklens Gjenstand er de saakaldte «Brehon Laws». «Brehon Laws» er Navnet paa en Samling af gamle irske Love, hvis Oversættelse og Udgivelse for en halv Snes Aar siden blev paabegyndt af to for nylig afdøde Lærde O'Donovan og O'Curry. Den videre Offenliggjørelse er nu bleven overdraget til en videnskabelig Kommission, «the Brehon Laws Commission». De nævnte Love, der i det Mindste skrive sig fra det tiende Aarhundrede og sandsynligvis ere meget ældre, ere blevne opkaldte efter de saakaldte «Brehons». — Mænd, der ganske svare til de galliske Druider. Druiderne vare baade Præster og Øvrighedspersoner; de bestemte Straffen for begaaede Forbrydelser; de fældede Kjendelser i Retstvister; paa deres aarlige Møder i den hellige Skov afgjorde de Stridighederne mellem de forskellige Stammer; de stod i Spidsen for Galliens videnskabelige Skoler. En aldeles tilsvarende Stilling indtog «the Brehons» i Irland: de vare Voldgiftsmænd i alle Stridigheder om Arv, Gjæld osv.; de stod i Spidsen for de i det gamle Irland saa udbredte Literatur- og Retsskoler; de udtrykte sig i Almindelighed ligesom Druiderne paa Vers, og ligesom Druiderne holdt af at sysle med Spørgsmaal om Jordens naturlige Forhold, om Stjernernes Bevægelser osv., saaledes behandles lignende kosmologiske Spørgsmaal i «the Brehon Tracts».

«The Brehon Laws», der i Almindelighed vise os de Traditioner, Sædvaner og Retsbegreber, der herskede dengang de bleve forfattede, have en særlig Interesse derved, at de gjøre os bekjendte med det gamle Irlands agrariske Forhold og Ejendomsforhold i det Hele. De synes at være blevne forfattede dengang det irske Samfund gik over fra det oprindelige Fællesskab til Privatejendommen. Stammens kollektive Besiddelse af Jorden, som det russiske «Mir» og det javanesiske «Dessa» endnu i vore Dage afgive Exempel paa, er — hvad Laveleye har vist i sit Værk om Ejendomsretten, og hvad Sir Henry Maine paa den mest afgjørende Maade bekræfter ved sine Undersøgelser om «the early history of institutions» — et Civilisationsstandpunkt, som alle Folkeslag have tilbagelagt. Da

«the Brehon Laws» affattedes, var Irland netop i Færd med at forlade dette Standpunkt for at gaa over til den private Ejendomsret: i Theorien hersker det oprindelige Stamme-fællesskab vel endnu, men faktisk have enkelte Familier dog tilegnet sig en permanent og udelukkende Ret. Den private Ejendomsret begynder paa de nævnte Loves Tid, omend endnu kun ufuldstændigt, at skille sig ud af det oprindelige Fællesskab.

A. P.